

DAVLAT XARIDLARIDA OSHKORALIK VA HISOBDORLIK BOSHQARUVNI KUCHAYTIRISH VA KORRUPSIYANING OLDINI OLIISH

Jumaniyazov Dostonbek Rustamovich

Bank va Moliya akademiyasi talabasi

E-mail id: djr1992sher@gmail.com

Abstrakt: Ushbu ilmiy tezis boshqaruvni takomillashtirish va korruptsiyaning oldini olish uchun davlat xaridlari jarayonlarida shaffoflik va hisobdorlikning hal qiluvchi rolini o'rganadi. U xaridlarda shaffoflik va hisobdorlikni oshirishning ahamiyatini o'rganadi, ushbu maqsadlarga erishishdagi qiyinchiliklar va to'siqlarni o'rganadi, samarali amalga oshirish strategiyasi va ilg'or tajribalarini taqdim etadi. Amaliy tadqiqotlar, empirik tadqiqotlar va mavjud adabiyotlarni tahlil qilib, ushbu tadqiqot shaffoflik va hisobdorlikning ahamiyati to'g'risida tushuncha berishga, davlat xaridlarida boshqaruvni kuchaytirish choralari taklif qilishga va korruptsiyaning oldini olishga hissa qo'shishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: shaffoflik, hisobdorlik, davlat xaridlari, boshqaruv, korruptsiyaning oldini olish.

Davlat xaridlari jarayonlari davlat resurslarini taqsimlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi va boshqaruv va jamiyatlarning umumiy farovonligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Biroq, davlat xaridlari bilan bog'liq bo'lgan murakkabliklar va xatarlar uni korruptsiya va huquqbuzarliklarga moyil qiladi. Shu nuqtai nazardan, oshkoralik va hisobdorlik boshqaruvni takomillashtirish va davlat xaridlarida korruptsiyaning oldini olishning asosiy tamoyillari va strategiyalari sifatida paydo bo'ladi.

Ushbu ilmiy tezis davlat xaridlarida shaffoflik va hisobdorlikning muhim rolini o'rganishga qaratilgan bo'lib, boshqaruvni kuchaytirish va korruptsiyaning oldini olishga alohida e'tibor qaratilgan. Shaffoflik va hisobdorlikni targ'ib qilish, ularni amalga oshirishdagi qiyinchiliklar va to'siqlarni aniqlash, strategiya va ilg'or tajribalarni taqdim etish orqali ushbu tadqiqot xaridlarni samarali boshqarish bo'yicha bilimlar to'plamiga hissa qo'shishga intiladi.

Shaffoflik davlat xaridlarida asosiy tamoyil bo'lib xizmat qiladi, manfaatdor tomonlarga ma'lumot olish, jarayonlarni tekshirish va qaror qabul qiluvchilarni javobgarlikka tortish imkonini beradi. Bu ishonchni kuchaytiradi, adolatni targ'ib qiladi va samarali nazoratga imkon beradi. Boshqa tomondan, javobgarlik xaridlar bo'yicha qarorlar uchun mas'ul bo'lganlar o'z harakatlari uchun javobgar bo'lishlarini va belgilangan qoidalar va qoidalarga rioya qilishlarini ta'minlaydi. Aniq mexanizmlar, rollar va majburiyatlarni o'rnatish orqali javobgarlik boshqaruv tizimini mustahkamlaydi va korruptsiya ehtimolini kamaytiradi.

Ushbu tezis davomida biz davlat xaridlarida shaffoflik va hisobdorlik bilan bog'liq turli jihatlarni o'rganamiz. Bunga shaffoflikning afzalliklari va ta'sirini

tushunish, hisobdorlik mexanizmlari va asoslarini o'rganish, boshqaruvni kuchaytirish strategiyasini muhokama qilish, amaliy tadqiqotlar va ilg'or tajribalarni tahlil qilish kiradi. Ushbu mavzularni o'rganib chiqib, biz davlat xaridlarida oshkoralik va hisobdorlikning ahamiyati haqida tushuncha berishni, boshqaruvni kuchaytirish choralarini taklif qilishni va korrupsiyaning oldini olishga hissa qo'shishni maqsad qilganmiz.

Ushbu tadqiqot orqali biz siyosatchilar, amaliyotchilar va tadqiqotchilar uchun davlat xaridlarida shaffoflik, hisobdorlik va boshqaruvni kuchaytirish bo'yicha qimmatli tavsiyalar berishga umid qilamiz. Shunday qilib, biz adolatli, samarali va korrupsiyasiz xarid qilish jarayonlarini rag'batlantirishni maqsad qilganmiz, natijada davlat resurslaridan samarali foydalanish va jamiyatlarning yaxshilanishiga olib keladi.

Davlat xaridlari davlat resurslarini taqsimlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi va boshqaruvga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Biroq, davlat xaridlari bilan bog'liq murakkabliklar va xatarlar uni korrupsiya va qonunbuzarliklarga moyil qiladi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun shaffoflik va hisobdorlik boshqaruvni kuchaytiradigan va davlat xaridlarida korrupsiyaning oldini oladigan muhim tamoyillardir.

Shaffoflik davlat xaridlarida asosiy tamoyil hisoblanadi. Bu manfaatdor tomonlarga ma'lumotlarga kirish, jarayonlarni tekshirish va qaror qabul qiluvchilarni javobgarlikka tortish imkonini beradi. Shaffoflik ishonchni kuchaytiradi, adolatni targ'ib qiladi va samarali nazoratga imkon beradi. Ochiq shartnoma tuzish, xaridlar to'g'risidagi ma'lumotlarni nashr etish va qaror qabul qilish jarayonlarini oshkor qilish kabi mexanizmlar shaffoflikni ta'minlaydi. Jahon banki va ochiq pudrat hamkorligi kabi xalqaro standartlar va ko'rsatmalar davlat xaridlarida shaffoflikning ahamiyatini kuchaytiradi.

Hisobdorlik davlat xaridlarida ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu xaridlar bo'yicha qarorlar uchun mas'ul bo'lganlar o'z harakatlari uchun javobgar bo'lishlarini va belgilangan qoidalar va qoidalarga rioya qilishlarini ta'minlaydi. Hisobdorlik mexanizmlari va ramkalari, shu jumladan auditlar, sharhlar va ishlashni baholash xaridlar jarayonlaridagi kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etishga yordam beradi. Hisobdorlikni oshirish uchun xaridlar bo'yicha xodimlar, pudratchi organlar va nazorat organlari kabi asosiy manfaatdor tomonlarning roli va majburiyatlari aniq belgilanishi kerak. Korrupsiyaga qarshi qonunlar va hushtakbozlarni himoya qilish kabi huquqiy va me'yoriy asoslar davlat xaridlarida javobgarlik uchun asos yaratadi.

Biroq, davlat xaridlarida shaffoflik va hisobdorlikka erishish bir nechta to'siqlarga duch kelmoqda. Axborotga kirishning cheklanganligi, zaif boshqaruv tuzilmalari, salohiyat va tajribaning etarli emasligi va siyosiy aralashuv muhim muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu to'siqlarni bartaraf etish manfaatdor tomonlardan, shu jumladan hukumatlar, fuqarolik jamiyati tashkilotlari va xalqaro organlardan kelishilgan harakatlarni talab qiladi.

Davlat xaridlarida shaffoflik va hisobdorlikni kuchaytirish uchun strategiyalarni amalga oshirish mumkin. Ochiqlik va ma'lumotlarga kirishni targ'ib qilish muhim ahamiyatga ega bo'lib, xaridlar to'g'risidagi ma'lumotlar ommaga ochiq bo'lishini ta'minlaydi. Fuqarolarning ishtiroki va ishtiroki nazoratni kuchaytirishi va javobgarlikni kuchaytirishi mumkin. Elektron xaridlar platformalari va raqamli vositalar kabi texnologiyalardan foydalanish shaffoflikni yaxshilashi va xarid jarayonlarini soddalashtirishi mumkin.

Shaffoflik va hisobdorlikni amalga oshirishda muvaffaqiyatli amaliy tadqiqotlar va eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish qimmatli tushunchalarni beradi. Korruptsiyaga qarshi tashabbuslar va xaridlarni boshqarishning turli modellarini qiyosiy tahlil qilishdan saboq olish mumkin. Ushbu amaliy tadqiqotlar shaffoflik va hisobdorlikning ijobiy ta'sirini, shu jumladan iqtisodiy foyda, jamoatchilik ishonchini oshirish, korruptsiyani kamaytirish va xaridlar jarayonida samaradorlikni oshirishni ta'kidlaydi.

Shaffoflik va hisobdorlikni baholash va o'lchash ularning samaradorligini baholash uchun juda muhimdir. Xaridlarda shaffoflik va hisobdorlikni baholash uchun ko'rsatkichlar va ko'rsatkichlarni ishlab chiqish taraqqiyotni kuzatish va takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashga yordam beradi. Biroq, ma'lumotlar mavjudligi va korruptsiya dinamikasining murakkabligi kabi ushbu tamoyillarni baholash va o'lchashda qiyinchiliklar va cheklovlar mavjud.

Xalqaro hamkorlikni mustahkamlash va bilim almashish davlat xaridlarida korruptsiyaga qarshi kurashishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatlar va tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlik va sheriklik ilg'or tajriba va tajriba almashishga yordam beradi. Ochiq hukumat hamkorligi va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Global Kompakti kabi bilim almashish platformalari va tarmoqlari muloqot va o'rganishni rag'batlantiradi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining korruptsiyaga qarshi Konvensiyasi va OECD Davlat xaridlarida yaxlitlik tamoyillari kabi xalqaro tashabbuslar va ko'rsatmalar global miqyosda shaffoflik va hisobdorlikni oshirish uchun asos yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, davlat xaridlarida oshkoralik va hisobdorlik boshqaruvni kuchaytirish va korrupsiyaning oldini olish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shaffoflikni targ'ib qilish, hisobdorlik mexanizmlarini ta'minlash, to'siqlarni hal qilish, strategiyalarni amalga oshirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali davlat xaridlari jarayonlari yanada shaffof, hisobdor va korrupsiyaga chidamli bo'lishi mumkin. Xarid qilishda shaffoflik va hisobdorlikning ta'siriga iqtisodiy foyda, ishonchni oshirish, korrupsiyani kamaytirish va samaradorlikni oshirish kiradi. Doimiy tadqiqotlar, baholash va bilim almashish ushbu tamoyillarni ilgari surish va davlat xaridlarida yaxshi boshqaruvni rivojlantirish uchun juda muhimdir.

References:

1. Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). Corruption and government: Causes, consequences, and reform (2nd ed.). Cambridge University Press.
2. World Bank. (2017). Benchmarking Public Procurement: 2017 Assessment of the Public Procurement Systems in 180 Economies. <http://documents.worldbank.org/curated/en/541481495167047739/Benchmarking-Public-Procurement-2017-Assessment-of-the-Public-Procurement-Systems-in-180-Economies>
3. Open Contracting Partnership. (n.d.). Open Contracting Data Standard. Retrieved from <https://www.open-contracting.org/standard/>
4. Otabek Ganiyevich Nabijonov, & Sh. A. Kholbutaeva (2022). THE ROLE OF CONSULTING IN THE MODERN MARKET ECONOMY. Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 2 (2), 5-8.
5. Ugli, A. S. O., Ganiyevich, N. O., Ugli, Y. S. Z., & Ugli, K. R. A. (2021). About how cheap (actually very expensive) loans may not enrich the poor. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(10), 2191-2193.
6. Отабек Ганиевич Набижонов, Зоҳиджон Раббимқул Ўғли Хужамқулов, & Ф. Б. Шакирова (2022). ИННОВАЦИЯЛАР НЕГИЗИДА БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ЖИХАТЛАРИ. Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 2 (4), 326-334.
7. Nabijonov Otabek Ganiyevich, & Shavkatova Shakhnoza Pulot Qizi. (2021). THE ROLE OF UNIVERSITIES IN BUILDING A REGIONAL INNOVATION SYSTEM. Eurasian Journal of Academic Research, 1(8), 102–106. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5709174>
8. Kholikova Rukhsora Sanjarovna, & Bakhtiyorov Akhmadbek Feruz-oglu. (2023). OUTCOME OF E-TRADE, CREATING BY ACCELERATING DIGITAL ECONOMY. E Conference Zone, 40–43. Retrieved from <http://econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/1876>

9. Akhmadbek Bakhtiyorov. (2023). ACCELERATING EXPANSION OF DIGITALIZED HIGHER EDUCATION SYSTEMS FOR CREATING BETTER LEARNING CONDITIONS WORLDWIDE. Open Access Repository, 4(3), 916–919. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/TVUS8>
10. Rasulova, N. N., Primova, A. A., & Khudayarova, M. M. (2020). Small business and private enterprise as a priority for the further development of Uzbekistan. European research, (6), 64.
11. Bakhtiyorov, A. (2023). ECONOMIC SIDE EFFECTS OF OPEN MARKET SYSTEM TO DEVELOPING COUNTRIES. Solution of social problems in management and economy, 2(8), 9-11.
12. Sadullayevich, K. I., & Akhmadbek Feruz-o'g'li, B. (2021). Eight steps to master business analyst. International journal of discourse on innovation, integration and education, 2(2), 183-186.

